

The cafes work under the motto: from prisoned to be appreciated. Here people can meet volunteer psychologist and therapists, get a mentor, get help to get a job, get advice, and support from experienced counselors to control their debt and much more.

We are not in goal. We will never be, but we can work together across the countries to get better, and that's what we are doing at this conference.

Бесчастний В. М.,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України,
ректор Донецького юридичного
інституту МВС України

СТАН ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ ЯК ЧИННИК ЗАПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ КРИМІНОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

1. Динаміка злочинності протягом останніх 6 років характеризується хвилеподібними коливаннями, найвище значення амплітуди яких припадає на 2016 р., а найнижче – на 2010 р. Однак вираженою є загальна тенденція до зростання рівня злочинності. Абсолютний приріст 2016 р. (показники за 11 місяців) щодо базового 2010 р. складає 270,5 тис. злочинів. Темп зростання у 2016 році, розрахований базисним методом, складає 1,862, темп приросту – 86,2%. Темп зростання у 2016 році, розрахований ланцюговим методом (за 11 місяців 2016 та 2015 років відповідно), складає 1,134, темп приросту – 13,4%. Середньорічний абсолютний приріст за 2010-2016 рр. становить 45 тис. злочинів, середній темп зростання – 1,093, середній темп приросту – 9,3%.

Слід зауважити, що на вказані показники динаміки злочинності суттєво вплинула низка правових та організаційно-управлінських чинників, серед яких превалюють зміни в реєстраційній процедурі, що застосовується до фіксації заяв і повідомлень про вчинені злочини, а також новий процесуальний порядок реагування на них правоохоронних органів, установлений КПК України. Ці обставини значною мірою обумовили зростання кількості зареєстрованих злочинів у 2013 р. на 62% порівняно з 2012 р. та подальше закріплення рівня злочинності на позначці, не нижчій за 520 тис. щороку. У зв'язку з цим більш об'єктивними та показовими є дані про злочинність хоча і на коротшому, втім, значно більш однорідному за характером чинників штучного впливу на статистичне відображення її динаміки інтервалі часу – з 2013 по 2016 рр.

2. У структурі загальної злочинності вагомим є показник рецидиву. Так, серед усіх виявлених осіб, які вчинили злочини, близько третини вже притягалися до кримінальної відповідальності. Приблизно 50% з останніх на момент учинення злочину мали не погашену або не зняту судимість. 13,5% виявлених осіб учинили злочин у стані алкогольного сп'яніння; 62,7% на момент кримінальної активності ніде не працювали і не навчалися, 14,1% мали офіційний статус безробітного. Таким чином, близько 75% усіх злочинців – так звані «виключені», тобто соціально дезадаптовані особи, які не мають налагоджених суспільно корисних зв'язків, визначеного місця в структурі соціодинаміки. Але цей факт є симптоматичним не так у розрізі специфічного стану злочинності в Україні, що відтворюється в значною мірою маргіналізованому суспільстві, як в аспекті істотної дисфункції правоохоронної системи, поза зоною впливу якої залишаються організовані форми кримінальної активності, а надто в політичній, економічній сферах.

3. Хоча соціально-економічні чинники і не є специфічними для злочинності (вони впливають на соціодинаміку загалом), однак мають виражений зв'язок з кримінальною активністю населення. На користь цієї обставини свідчать і такі аргументи:

1) збільшення з початку 2016 року на 5% споживчих цін, у тому числі на продукти харчування та безалкогольні напої – на 2,1%; комунальні послуги, воду, електроенергію (на 25 %), газ та інші види палива – на 22,3%; предмети домашнього вжитку, побутову техніку, поточне утримання житла – на 2,5%; охорону здоров'я – на 5,2%.

2) зниження у 2016 році реальних доходів населення на 15%;

3) зростання безробіття до 9,9% (2015 рік – 9,6%);

4) зниження рівня соціального захисту малозабезпечених верств населення (у січні-липні 2016 року за субсидіями звернулись 3,7 млн. домогосподарств, що на 44% більше, ніж у 2015 році).

4. Негативні тенденції відтворення злочинності в Україні зберігатимуться. Приріст злочинів забезпечуватиметься, в основному, за рахунок кримінальної активності корисливої спрямованості, передусім крадіжок, а також злочинів проти життя і здоров'я особи, у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів. Імовірно, з третього кварталу 2021 року можна очікувати стабілізацію криміногенної ситуації та закладення нових тенденцій до її покращення за умов:

- забезпечення належного обсягу державного замовлення на підготовку в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання працівників для Національної поліції, а також працівників органів прокуратури та СБУ з

урахуванням стану та прогнозних показників некомплекту практичних підрозділів;

- стабілізації курсу національної грошової одиниці, пожвавлення реального сектору економіки, інвестиційного клімату, зниження безробіття, посилення соціального захисту відповідних категорій населення;

- модернізації промисловості, упровадження інноваційних технологій;

- реальної активізації антикорупційної діяльності, відновлення роботи спеціалізованих підрозділів боротьби з організованою злочинністю;

- стабільності внутрішньополітичної ситуації та фоні продовження тенденції до «заморожування» конфлікту в окремих районах Донецької та Луганської областей.

Таким чином, до 2021 року зберігатиметься планомірне ускладнення криміногенної ситуації. Цей сценарій є стабільно негативним та забезпечить приблизно 2,1–2,5% середньорічного темпу приросту злочинності в означеній перспективі. Проте існує імовірність інших, радикально негативних сценаріїв. Їх ідентифікація залежатиме від значної кількості чинників, комбінація яких може набувати найбільш варіативних значень.

У цьому аспекті кримінологічний прогноз варто пов'язувати із положеннями Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України, затвердженої Указом Президента України від 14 березня 2016 року № 92/2016. Відповідно до цього документа, найбільш актуальними в середньостроковій перспективі визначено такі загрози криміногенного характеру:

- агресивні дії Росії, що здійснюються для виснаження української економіки і підриву суспільно-політичної стабільності з метою знищення держави Україна і захоплення її території, застосування воєнної сили, а також технологій гібридної війни;

- тимчасова окупація Російською Федерацією території Автономної Республіки Крим і міста Севастополя та подальші дії щодо дестабілізації обстановки у Балто-Чорноморсько-Каспійському регіоні;

- розвідувально-підбивна і диверсійна діяльність Російської Федерації та інших держав, дії, спрямовані на розпалювання міжетнічної, міжконфесійної, соціальної ворожнечі і ненависті, сепаратизму й тероризму, створення і всебічна підтримка маріонеткових квазідержавних утворень на тимчасово окупованій території частини Донецької та Луганської областей;

- діяльність на території України екстремістських злочинних озброєних угруповань, що спрямована на дестабілізацію внутрішньої соціально-політичної ситуації в Україні, порушення функціонування органів державної влади, органів місцевого самоврядування та блокування важливих об'єктів промисловості й інфраструктури;

- можливе використання території України для ведення бойових дій у разі виникнення воєнного конфлікту між державами-членами НАТО і Російською Федерацією.

У зв'язку з викладеним варто звернути увагу на те, що невирішеними проблемами в секторі безпеки та оборони залишаються:

- неефективність механізму запобігання й нейтралізації сучасних загроз національній безпеці України;

- довготривале фінансове та матеріальне забезпечення складових сектору безпеки й оборони за залишковим принципом, недосконалість процесу формування, координації та взаємодії складових сектору безпеки й оборони під час вирішення спільних завдань із забезпечення національної безпеки;

- недосконала і неефективна взаємодія між центральними та місцевими органами державної влади, насамперед з питань запобігання і боротьби з тероризмом;

- недостатня ефективність діяльності суб'єктів сектору безпеки і оборони України у протидії кіберзагрозам воєнного, розвідувального, кримінального, терористичного та іншого характеру.

Для вирішення означених нами проблем вважаємо за необхідне запровадити концепцію кримінологічного забезпечення протидії злочинності в Україні як системи знань про сутність, форми, види і засоби такого забезпечення, а також основні напрями його вдосконалення в кримінально-превентивній практиці та протидії злочинності загалом.

*Богатирьов І. Г.,
професор кафедри
кримінального права та кримінології
Національного університету
державної фіскальної служби України
доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ВІТЧИЗНЯНИХ ВЧЕНИХ ДО ІНСТИТУТУ ПРИВАТНИХ В'ЯЗНИЦЬ В УКРАЇНІ

Реформування кримінально-виконавчої системи України – це не просто осучаснення її діяльності, це в першу чергу, зміна умов тримання засуджених і ув'язнених, перебудова системи управління, якісне осучаснення охорони і контролю за засудженими, в тому числі впровадження найсучасніших технічних засобів запобігання вчиненню засудженими і персоналом кримінальних